

ILMIY-AMALIY
ELEKTRON JURNAL

Avgust №8, 2026

Агробизнес, наука и
технология

AGROBIZNES FAN VA TEXNOLOGIYALAR

Agribusiness, science and
technology

№ 083688

ISSN:

3060-5245

Toshkent-2026

Platform &
workflow by
OJS / PKP

BOSH MUHARRIR

Oblomuradov Narzullo Naimovich – i.f.d. (DSc), professor.

Bosh muharrir o'rinbosarlari:

Islamov Soxib Yaxshibekovich – q.x.f.d. (DSc), professor.

Sultonov Kamoliddin Sadriddinovich – q.x.f.d. (DSc), professor.

Farmonov To'liqin Xayitmurodovich – i.f.d. (DSc), professor.

Muharrir:

Beglayev Uchqun Xurramovich – i.f.f.d. (PhD), dotsent.

Tahrir hay'atining xalqaro a'zolari:

Kusainov Xalel Xaymullayevich – i.f.d. professor (Qozog'iston davlat texnologiya universiteti)

Vilija Aleknevičienė – i.f.d. professor (Universitet Vitovta Velikogo)

Gilbert Ludwig – professor, (Jamk University of Applied Sciences)

Bobojonov Ixtiyor Baxtiyorovich – i.f.d. professor (Germaniyaning Leybnits nomidagi Markaziy Osiyoda qishloq xo'jaligini rivojlantirish instituti (IAMO))

Daiva Makutenene – professor, (Vitautes Magnus universiteti, Litva)

Xaitboyeva Nargiza Alikulovna – i.f.d. dotsent (Tojikiston davlat huquq, biznes va siyosat universiteti)

Tahrir hay'ati:**08.00.00-Iqtisodiyot fanlari:**

Gulyamov Saidasror Saidaxmedovich – i.f.d. (DSc), professor;

Saidov Muxammad-Ali Xakimovich – i.f.d. (DSc), professor;

Rustamova Iroda Baxramjanovna – i.f.d. (DSc), professor;

Ochilov Ilhom Sayitqulovich – i.f.d. (DSc), professor;

Askarov Nazimjon Niyozovich – i.f.d. (DSc), professor;

Abdullayev Altinbek Yangibayevich – i.f.d. (DSc), professor;

Boltayev Abror Sayitmuradovich – i.f.d. (DSc), dotsent;

Abduvasikov Abduaziz Abdulazizovich – i.f.n. professor;

Mamadiyarov Dilshad Uralovich – i.f.n. dotsent;

Achilov Mashrab Ulug'bekovich – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Galimova Feryuza Rafikovna – i.f.n. dotsent;

Odilova Dilnozaxon Barnayevna – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Yangiboyev Dilshod G'ulomovich – i.f.f.d. (PhD);

Saidova Dildora Nurmatovna – i.f.n. dotsent;

Dexkanova Nilufar Sagdullayevna – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Roziqov Jahongir Mustaqim o'g'li – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Boltayev Nurali Shiramatovich – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Ibragimova Madina Ismoilovna – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Javlijev Nuriddin Bektemir o'g'li – i.f.f.d. (PhD).

06.00.00-Qishloq xo'jaligi fanlari:

Shokirov Alisher Djuraboyevich – q.x.f.d. (DSc), professor;

Mardanov Husniddin Xolbozorovich – q.x.f.d. (DSc);

Abdiyev Fozil Rashidovich – q.x.f.d. (DSc);

Sattorov Maqsud Axtamovich – q.x.f.d. (DSc);

Yuldashov Nurbek Ergashovich – v.f.d. (DSc);

Xalmirzayev Dilmurad Kamilovich – q.x.f.d. (DSc), dotsent;

Namazov Ixtiyor Choriyevich – q.x.f.d. (DSc), professor;

Xudayqulov Jonibek Bozarovich – q.x.f.d. (DSc), professor;

Eshonqulov Jamoliddin Saporboy o'g'li – q.x.f.d. (DSc), professor;

Abdullayev Anvar Kodirullayevich – b.f.n., katta ilmiy xodim;

Atabayev Ma'ruf Maxmudovich – q.x.f.n. professor;

Safarov Asqar Asadullayevich – q.x.f.f.d. (PhD), dotsent;

Mustafakulov Davron Mamatqulovich – q.x.f.f.d. (PhD), dotsent;

Kasimov Botir Sadriddinovich – q.x.f.f.d. (PhD);

Akramov Umidilla Ikramdjanovich – q.x.f.n. dotsent;

Elboboyev Abdug'ani Shuxrat o'g'li – q.x.f.f.d. (PhD);

Muxammadov Yo'ldoshbek Akmal o'g'li – q.x.f.f.d. (PhD);

Maxmudova Shaxnoza Abdufattaxovna – q.x.f.f.d. (PhD), dotsent;

Idrisov Xusanjon Abdujabborovich – q.x.f.f.d. (PhD), dotsent.

MUASSIS

Toshkent davlat agrar
universiteti

ALOQA UCHUN MA'LUMOTLAR

Manzil: Toshkent viloyati, Qibray tumani, Universitet ko'chasi, 2-uy.

Jurnalning telegram manzili:

t.me/agrobiznes_elektronjurnal

E-mail: licht-1989@mail.ru

Jurnalning rasmiy sayti:

<https://www.agrobiznesjournal.uz>

Tel: +(998) 93 439 30 00

JURNALNING ILMIYLIGI:

Ma'lumot uchun, OAK Rayosatining 30.11.2024-yildagi №364/5-sonli qarori bilan 08.00.00-Iqtisodiyot fanlari bo'yicha, 08.05.2025-yildagi №370/5-sonli qarori bilan 06.00.00-Qishloq xo'jaligi fanlari bo'yicha "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga kiritilgan.

Elektron nashr, 558-sahifa.

E'lon qilishga 2026-yil 28-avgustda ruxsat etildi.

G'YOSOV ILXOM KARIMOVICH

Qurilish sanoati korxonalarida korporativ boshqaruv va iqtisodiy samaradorlik o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikning metodologik asoslari.....287

BOLLIYEV SHAMSIDDIN TURSUNMAMATOVICH

Kichik biznes sohasiga investitsiyalarni jalb etishning ilmiy-nazariy asoslari....300

SHARIPOV LAZIZ AKTAM O'G'LI

Comparing parametric and non-parametric efficiency measurement under data quality constraints: stochastic frontier and dea evidence from smallholder sweet sorghum farms in Uzbekistan.....306

KARIMOVA MUHAYYO ORIF QIZI

Qandolatchilik mahsulotlarining sifat nazoratini oshirishda statistik usullardan foydalanishni takomillashtirish.....314

URALOV ELSHOD SIROJIDDIN O'G'LI

Mintaqada intellektual va texnologik salohiyat tushunchasining tatbiq etish.....322

MOVLONOVA DILRABO NOMOZ QIZI

Mintaqa iqtisodiyotini barqaror rivojlantirishda klasterlash mexanizmlarini takomillashtirishning konseptual asoslari.....328

JO'RAYEVA SHAXLO UCHQUN QIZI

Raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznes subyektlarining raqobatbardoshligi va moliyaviy barqarorligini ta'minlashning aholi bandligiga ta'siri.....340

AXMEDOVA NAFISA AMIRDDIN QIZI

Innovatsion rivojlanish sharoitida O'zbekistonda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash mexanizmlarini takomillashtirish.....347

MIRZAYEV MUZAFFAR MAXMUDOVICH

Yaponiya-O'zbekiston investitsiya hamkorligi: institutsional tuzilma va evolyutsiya bosqichlar.....356

QISHLOQ XO'JALIGI FANLARI

MASHRAPOV AHLIDDIN TURSUNALIEVICH

Farg'ona viloyatining unumdorligi past tuproq – iqlim sharoiti uchun mos, yuqori hosilli o'rik navlarini tanlash.....366

ESHPULATOV DOSTONBEK BOXODIR O'G'LI

Iqlim o'zgarishining paxta va bug'doy hosildorligiga ta'siri: O'zbekiston tumanlari bo'yicha panel ma'lumotlar tahlili (2015–2024).....371

RUZMETOV UMID ISMAILOVICH, ULUGOVA SAFARGUL FAYZULLAEVNA

Toshkent viloyati Bo'stonlik tumani sharoitida dorivor enotera (Oenothera Biennis L.) o'simligini yetishtirish uchun tuproqlarning mexanik tarkibi va agrokimyoviy xususiyatlarini baholash.....385

ПАВШАНОВА Н.А.

Урожайность и продуктивность совмещённых посевов сортов маша с хлопчатником в условиях Ташкентской области.....391

CHARIEVA XILAL DO'STMURATOVNA, TADJIEV MARDONQUL, DJURAEV BAYNIYAZ CHARIEVICH, BEGIMQULOV BEHZOD O'ROLOVICH

Ingichka tolali g'o'zaning konkurs nav sinovi ko'chatzoridagi navlar va tizmalarining qimmatli xo'jalik belgilari.....398

MASHRAPOV AXLIDDIN TURSUNALIEVICH

Behi nav va duragaylarini gullash darajasini baholash.....403

MIRZAXIDOV ULUG'BEK BAXTIYOROVICH, MIRZAXIDOV BAXTIYOR JALOLIDDINOVICH

Tok va bog'larni zararkunanda va kasalliklardan himoya qilish choralari.....408

TADJIEV MARDONQUL, DJURAEV BAYNIYAZ CHARIEVICH, BEGIMQULOV BEKZOD O'ROLOVICH, KURBANOVA GUBAXOR ABDUSATTAROVNA

Kuzgi bug'doy va takroriy ekilgan moyli ekinlarning hosil to'plashi.....416

ISROILOV SARDORBEEK UKTAMJON O'G'LI

Qovoq va kunjutni qayta ishlashning ikkilamchi xomashyosidan pektinga boy ozuqa uni olish texnologiyasini ishlab chiqish.....422

TUROBOV FAZLIDDIN BAHROM O'G'LI

Shox-shabbani shakllantirish usullarining chilonjiyda (Ziziphus Jujuba Mill.) navlari novdalarining yillik o'sishiga ta'siri.....434

NURMATOV SHERZOD SHAKARBAYEVICH

Brokkoli kukunini ishlab chiqarishda quritish usullarining mahsulot sifati va bioaktiv komponentlarning saqlanishiga ta'siri.....440

KARAMIRZAEV YOMG'IR XUDOYNABAYEVICH

Sug'oriladigan taqir-o'tloqi tuproqlarda mikroelementlar miqdorini o'zgarishiga g'o'zani tomchilatib sug'orish va mineral o'g'itlarni qo'llashning ta'siri.....451

RASULOV MARAT BAYDULLAYEVICH, XAKIMOV ABDUMUROD ESIRGAP O'G'LI, RASULOV MURAT BAYDULLAYEVICH, QODIROVA SAODAT MURODOVNA, RASULOV QAYRAT BAYDULLAYEVICH

Moyli ekinlar genofondi namunalarning urug'laridagi biokimyoviy ko'rsatkichlarning o'zgaruvchanligi va qiyosiy baholanishi.....456

ISROILOV BAXTIYOR ABDULLAYEVICH, AZIZOV BAXRAM MUZAPAROVICH

Marjumakni amal davrida sutkalik o'sishiga ekish muddati, me'yor va usullarining ta'siri.....463

SAMATOV ABDULAZIZ SHUXRAT O'G'LI, ABDUVOXIDOV GIYOS KURBONALIYEVICH, MAVLYANOV DILMURD RAXMATULLAYEVICH, XOJAQULOV SHERZOD BAXTIYOROVICH

G'o'zaning mahalliy navlar ishtirokidagi F₂ duragaylari va ota-ona shakllarni ayrim morfo-xo'jalik belgilari tahlil natijalari.....468

XOJAQULOV SHERZOD BAXTIYOROVICH, ABDUVOXIDOV GIYOS KURBONALIYEVICH, MAVLYANOV DILMURD RAXMATULLAYEVICH, SAMATOV ABDULAZIZ SHUXRAT O'G'LI

Intensiv texnologiya 76*10*11*1 sxemada tomchilatib va egatlab sug'orish hamda polietilen to'shalgan va ochiq maydonda xorijdan keltirilgan yangi g'o'za navlarining o'sish-rivojlanishi va hosildorligiga ta'siri.....477

UO'T: 633.51:631.675.2

**INTENSIV TEKNOLOGIYA 76*10*11*1 SXEMADA TOMCHILATIB VA
EGATLAB SUG'ORISH HAMDA POLIETILEN TO'SHALGAN VA OCHIQ
MAYDONDA XORIJDAN KELITIRILGAN YANGI G'O'ZA NAVLARINING O'SISH-
RIVOJLANISHI VA HOSILDORLIGIGA TA'SIRI**

XOJAQULOV SHERZOD BAXTIYOROVICH

Paxta seleksiyasi, urug'chiligi va yetishtirish agroteknologiyalari
ilmiy-tadqiqot instituti Oqqo'rg'on ilmiy-tajriba stansiyasi
laboratoriya mudiri, ilmiy xodim

<https://orcid.org/0009-0008-5946-2417>

ABDUVOXIDOV GIYOS KURBONALIYEVICH

Paxta seleksiyasi, urug'chiligi va yetishtirish agroteknologiyalari
ilmiy-tadqiqot instituti Oqqo'rg'on ilmiy-tajriba stansiyasi
direktori q.x.f.d., katta ilmiy xodim

<https://orcid.org/0009-0003-4284-3815>

MAVLYANOV DILMUROD RAXMATULLAYEVICH

Paxta seleksiyasi, urug'chiligi va yetishtirish agroteknologiyalari
ilmiy-tadqiqot instituti Oqqo'rg'on ilmiy-tajriba stansiyasi
direktori o'rinbosari q.x.f.f.d., katta ilmiy xodim

<https://orcid.org/0000-0001-7880-957X>

SAMATOV ABDULAZIZ SHUXRAT O'G'LI

Paxta seleksiyasi, urug'chiligi va yetishtirish agroteknologiyalari
ilmiy-tadqiqot instituti Oqqo'rg'on ilmiy-tajriba stansiyasi
laboratoriya mudiri, ilmiy xodim

<https://orcid.org/0009-0001-0959-9967>

Annotatsiya. Tadqiqotda xoriждан keltirilgan JH-218, JH-332, JH-219 va JH-242 g'o'za navlarini 76x10x11x1 sxemada, 220-240 ming tup/ga ko'chat qalinligida yetishtirish samaradorligi o'rganildi. Plyonka ostida tomchilatib sug'orish va ochiq maydonda an'anaviy egatlab sug'orish usullari taqqoslandi. Fenologik kuzatuvlar asosida g'o'zaning bo'yi, chinbarg, hosil shoxlari, shona, gul va ko'saklar soni hamda ko'saklarning ochilish darajasi aniqlandi. Natijalarga ko'ra, plyonka ostida tomchilatib sug'orish sharoitida g'o'zaning o'sishi va rivojlanishi yuqori bo'ldi. Ayniqsa, JH-332 navi yuqori ko'rsatkichlarni namoyon etdi. Ushbu texnologiya g'o'za yetishtirish samaradorligini oshirishga xizmat qilishi aniqlandi.

Kalit so'zlar: intensiv texnologiya 76x10x11x1 sxema qo'shqator usulida plyonka ostida tomchilatib sug'orish, ochiq maydonlarda g'o'za yetishtirish, g'o'zaning JH-218, JH-332, JH-219, JH-242 navlari.

Аннотация. В исследовании изучена эффективность выращивания зарубежных сортов хлопчатника JH-218, JH-332, JH-219 и JH-242 при схеме размещения 76x10x11x1 и густоте стояния растений 220-240 тыс. растений/га. Сравнивались способы капельного орошения под полиэтиленовой плёнкой и традиционного полива по бороздам в условиях открытого грунта. На основе фенологических наблюдений определены высота растений, количество настоящих листьев, плодовых ветвей, бутонов, цветков и коробочек, а также степень раскрытия коробочек. Результаты показали, что в условиях капельного орошения под полиэтиленовой плёнкой рост и развитие хлопчатника были более высокими. Особенно высокие показатели

отмечены у сорта JH-332. Установлено, что данная технология способствует повышению эффективности выращивания хлопчатника.

Ключевые слова: интенсивная технология, схема размещения 76x10x11x1 двухрядным способом, капельное орошение под полиэтиленовой плёнкой, выращивание хлопчатника в условиях открытого грунта, сорта хлопчатника JH-218, JH-332, JH-219, JH-242.

Abstract. The study investigated the efficiency of growing foreign cotton varieties JH-218, JH-332, JH-219, and JH-242 using a 76x10x11x1 planting scheme with a plant density of 220-240 thousand plants/ha. Drip irrigation under polyethylene film and traditional furrow irrigation in open-field conditions were compared. Based on phenological observations, plant height, number of true leaves, fruiting branches, squares, flowers, bolls, and boll opening rate were determined. The results showed that cotton growth and development were higher under drip irrigation with polyethylene film. In particular, the JH-332 variety demonstrated the highest performance. It was established that this technology contributes to increasing the efficiency of cotton production.

Keywords: intensive technology, 76x10x11x1 double-row planting scheme, drip irrigation under polyethylene film, cotton production in open-field conditions, JH-218, JH-332, JH-219, JH-242 cotton varieties.

KIRISH

Keyingi yillarda dunyoda paxta chigitdan olinayotgan yog' va boshqa ko'pgina mahsulotlarga talab ortmoqda. Shu bois, paxtachilikni rivojlantirishga har tomonlama e'tibor, uni modernizatsiya qilishga qaratildi. Ta'kidlash lozimki, hozirgi kunda asosiy maydonlarga seleksioner olimlarimiz tomonidan yaratilgan, tolasi jahon bozorida xaridorgir, tezpishar, turli kasallik hamda tabiatning noqulay ekstrimal sharoitlariga chidamli, serhosil g'o'za navlari joylashtirilmoqda. Lekin, ushbu ekilib kelinayotgan g'o'za navlarining biologik xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, ularning turli tuproq-iqlim sharoitlariga mos bo'lgan agrotexnikasini ishlab chiqish to'raligicha o'z yechimini topayotgani yo'q.

"Paxtachilikda urug'chilik tizimni rivojlantirish hamda paxta hosildorligini oshirishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida" gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023 yil 15 dekabrda PQ-391-sonli qarorida paxtachilikda zamonaviy agrotexnologiyalarni va urug'chilikda erkin bozorni tashkil etish orqali hosildorlikni keskin oshirish paxta xom-ashyosini yetishtirishda ilmiy-innovatsion yondashuvlarni qo'llashni kengaytirish.

T.Ya. Rajabov, T.T Rajabovlarning tajribalarida [1] «Buxoro-7» g'o'za navida ko'chat qalinligini o'rganish dastlab rejadagi ko'chat sonini yaganalash asosida qoldirish bilan boshlandi va amal davri davomida maqsadga muvofiq holda gektarida 130-160 ming tup ko'chat parvarish qilindi. Shunga ko'ra, har bir gektar maydonda 160 ming tup g'o'za parvarish qilish maqsadga muvofiqdir.

F.M Xasanova [2] O'zPITI tarmoqlarida chigitni plyonka ostiga ekilgan g'o'zalarning ko'chat qalinligiga ko'ra hosildorligini o'rgandi. U plyonka ostiga chigit ekilganda eng maqbul ko'chat qalinligi o'rta tolali g'o'za navlari uchun gektariga 110-130 ming tup va ingichka tolalilarga 140-160 ming tup, qo'shqator ekilganda mos ravishda 150-160 va 160-180 ming tup ekanligini aniqlagan va tavsiya qilgan.

M.P.Mednis va M.I.Nosirov (1966) lar tipik bo'z tuproqlar sharoitida g'o'zani har xil 60x45-3, 60x60-2, 70x25-2, 80x25-2 100x25-3 sm qator oraliqlarida olib borgan izlanishlarida 60x45-3 sm qator oralig'ida, boshqa qator oraliqlariga nisbatan 1,1-10,8 s/ga gacha yuqori hosil olingan [3].

Shunga o'xshash ma'lumotlar E.A.Ergashev, X.B.Ishonov, G.A.Landess (1965) lar olib borgan dala tajribalarida g'o'zani 60, 80x60, 90 sm qator oraliqlari o'rganilganda ham kuzatilgan. Qator oralig'i 80 sm qilib ekilganda boshqa qator oraliqlariga nisbatan 2,4 s/ga qo'shimcha hosil olishga erishilgan [4].

S.A.Gildiyev, X.B.Burgutboyev (1964) larning ta'kidlashlaricha, chigit 80x15-1, 80x25-2 sm tizimlarda ekilganda 60 sm qator oralariga nisbatan yaxshi rivojlangan, ko'p ko'sak to'plaganligi hisobiga erta va sifatli mo'l hosil olishga erishishgan [5].

A.Madramov (1976) Xorazm viloyati unumdorligi o'rtacha yerlarda g'o'zani 60 sm qator oralig'ida parvarishlash, boshqa 70 va 90 sm qator oralig'iga nisbatan samarali ekanligini aniqlagan [6].

D.L.Kittock. (1974) tomonidan g'o'zani yakka qator va juft qatorlab parvarishlash bo'yicha olib borgan tajribalariga asosan g'o'zani juft qatorda parvarishlanganda maqbul ko'chat soni olinishi, hamda hosildorlik ortishi va tola sifati yaxshilanishi aniqlangan [7].

TADQIQOT USHLBLARI

Tadqiqotlar laboratoriya va dala sharoitlarida o'tkazilib, PSUYAITI Oqqo'rg'on ilmiy-tajriba stansiyasining sug'oriladigan o'tloqi-bo'z tuproqlari sharoitida olib borildi. Dala tajribasi 2 ta dala maydonlarida 8 ta variant va 3 ta takrorlanishdan iborat.

TADQIQOT NATIJALARI VA MUNOZARA

Olib borilayotgan tadqiqot ishlarimizda ikki xil usulda intensiv texnologiyada 76*10*11*1 sxemada tomchilatib va an'anaviy egatlab sug'orish hamda polietilen to'shalgan va ochiq maydonda xorijdan keltirilgan JH-218, JH-332, JH-219, JH-242 g'o'za navlarini yetishtirish bilan bir-biriga taqqoslanilgan. Tadqiqotdagi ikki xil usulda intensiv texnologiya bilan 76*10*11*1 sxemada tomchilatib va an'anaviy egatlab sug'orish hamda polietilen to'shalgan va ochiq maydonda xorijdan keltirilgan g'o'za navlarini yetishtirishda tuproq unumdorligini saqlash bilan, ekinlarning o'sishi rivojlanishi, hosildorligiga ta'siri o'rganildi. Tajribadagi ikki xil usulda intensiv texnologiya bilan 76*10*11*1 sxemada tomchilatib va an'anaviy egatlab sug'orish hamda polietilen to'shalgan va ochiq maydonda xorijdan keltirilgan yangi g'o'za navlarida olib borilgan fenologik kuzatuvdagi o'sish-rivojlanishiga ta'siri bo'yicha ma'lumotlar (1-jadvalda) keltirilgan.

Dala tajriba maydonidagi birinchi usul, Intensiv texnologiya bilan 76*10*11*1 sxemada ko'chat qalinligi 220-240 ming tupdagi plyonka ostida tomchilatib sugorish usulidagi yangi JH-218, JH-332, JH-219, JH-242 g'o'za navlarining o'sish rivojlanishiga ta'siri kuzatildi. Tajriba dala maydonidagi ikkinchi usul bilan 76*10*11*1 sxemada ko'chat qalinligi 220-240 ming tupdagi

ochiq maydonda egatlab sug'orish usulidagi yangi JH-218, JH-332, JH-219, JH-242 g'o'za navlarining o'sish rivojlanishiga ta'siri o'rganildi.

1-jadval

Intensiv texnologiya 76*10*11*1 sxemada tomchilatib sug'orish hamda polietilen to'shalgan maydonda xorijdan keltirilgan yangi g'o'za navlarining o'sish-rivojlanishiga ta'siri (2025 yil)

Variantlar va navlar	1.06			1.07					1.08				1.09			
	G' o' zaning bo' yi, sm	Chin barg soni dona	Shonalar soni, dona	G' o' zaning bo' yi, sm	Hosil shoxlari soni, dona	Shonalar soni, dona	Gullar soni, dona	Ko' saklar soni, dona	G' o' zaning bo' yi, sm	Hosil shoxlari soni, dona	Gullar soni, dona	Ko' saklar soni, dona	Ko' saklar soni, dona	Shu jumladan ochilgani dona	Jami ko' saklar soni	%
JH-218	33,1	6,8	2,6	61,6	9,8	11,2	3,7	1,6	70,2	11,4	0,9	6,5	1,7	5,7	7,4	77,3
JH-332	33,4	6,7	2,7	69,4	11,2	13,4	3,8	1,6	85,0	13,7	0,5	8,3	0,3	8,1	8,3	96,8
JH-219	33,9	6,8	2,9	69,3	11,2	14,5	3,6	1,7	81,3	13,1	0,6	7,5	1,8	6,1	7,8	77,5
JH-242	33,9	6,9	2,8	68,8	10,9	13,0	3,6	1,5	79,3	12,7	0,6	7,6	1,9	6,1	8,0	76,6

G'o'zaning amal o'suv davrida olib borilgan ilmiy-tadqiqot izlanishlarimizda, ya'ni g'o'zaning amal davrida barcha variantlarda yetishtirilgan g'o'zani o'sishi rivojlanishiga ta'siri bo'yicha kuzatuvlar amal o'suv davri davomida har oyning boshi 1-2-sanalarida ya'ni iyun, iyul va avgust hamda sentyabr oylaridagi fenologik kuzatuvlar o'tkazilib, olingan ko'rsatkichlar hisoblanib bi-biriga taqqoslanib solishtirildi.

Tajribadagi intensiv texnologiya bilan 76*10*11*1 sxemada ko'chat qalinligi 220-240 ming tupdagi plyonka ostida tomchilatib sug'orish usulidagi yangi JH-218, JH-332, JH-219, JH-242 g'o'za navlarining o'sishi rivojlanishi bo'yicha ko'rsatkichlari aniqlandi. Yangi g'o'za navlarining iyun oyidagi o'tkazilgan fenologik kuzatuvda olingan ko'rsatkichlar yani g'o'zaning bo'yi, chinbarg va shonalar soni hisoblanib bir-biriga taqqoslanilib solishtirilib o'rganildi. Olingan natijaga ko'ra, g'o'zaning bo'yi JH-218 navda-33,1 sm, JH-332-navda 33,4 sm va JH-219 navda 33,9 sm hamda JH-242 navda ham 33,9 sm bo'ldi. G'o'zaning chinbarg va shona donada hisoblanib quyidagi natijalar olindi, JH-218 navda-6,8-2,6 dona, JH-332-navda-6,7-2,7 donani va JH-219 navdagi natijada 6,8-2,9 hamda JH-242 navda 6,9 va 2,9 donani tashkil qildi.

Intensiv texnologiya 76*10*11*1 sxemada ko'chat qalinligi 220-240 ming tupdagi plyonka ostida tomchilatib sugorish usulidagi yangi g'o'za navlarida iyul va avgust hamda sentyabr oylaridagi o'tkazilgan fenologik kuzatuvlardagi olingan ko'rsatkichlar bir-biriga taqqoslanilib solishtirilib o'rganildi. O'rganilgan JH-218, JH-332, JH-219, JH-242 navlarni iyul oyidagi o'tkazilgan kuzatuvlarda navlar ketma-ketligida quyidagicha bo'ldi. Bunda, g'o'zaning bo'yi 61,6 - 69,4 - 69,3 - 68,8 sm ni, hosil shoxlar soni 9,8 - 11,2 - 11,2 - 10,9 donani va hosil elementlari shona 11,2 - 13,4 - 14,5 - 13,0 donani hamda gullar soni 3,7 - 3,8 - 3,6 - 3,6 dona va ko'saklar 1,6 - 1,6 - 1,7 - 1,5 donani tashkil qildi. Intensiv texnologiya 76*10*11*1 sxemada ko'chat qalinligi 220-240 ming tupdagi plyonka ostida tomchilatib sugorish usulidagi yetishtirilgan g'o'zani iyul oyidagi kuzatuvlarida yuqori ko'rsatkichlar JH-332, JH-219, navlarda kuzatilgan bo'ldi. Eng past ko'rsatkich JH-218 navda kuzatilgan bo'lib shu navga nisbatan g'o'zaning bo'yi 7,8 - 7,7 sm ga, hosil shoxlar soni 1,43 - 1,36 donaga hamda hosil elementlaridan shona 2,21 dan 3,34 donaga yuqori bo'lganligi kuzatildi. Avgust va sentyabr oylardagi olib borilgan fenologik kuzatuvlarda JH-218, JH-332, JH-219, JH-242 navlardagi g'o'zaning bo'yi 70,2 - 85,0 - 81,3 - 79,3 smda, hosil shoxlar soni 11,4 - 13,7 - 13,1 - 12,7 donaga teng bo'lib, ko'saklar soni esa 6,5 - 8,3 - 7,5 - 7,6 donani tashkil qildi.

Avgust oyidagi olingan ma'lumotlar bo'yicha tahlil qilinganda yuqori ko'rsatkich JH-332 navida kuzatildi. Boshqa navlarga nisbatan solishtirilganda, g'o'zaning bo'yi 3,7 - 14,8 sm gacha, hosil shoxlar soni 0,6 va 2,3 donaga hamda ko'saklarning soni 0,7 - 1,8 donaga ko'p bo'lganligi aniqlandi.

Sentyabr oyida o'tkazilgan fenologik kuzatuvlarda jami ko'saklar soni va shu jumladan ochilgan ko'saklar soni o'rganilganda, yuqoridagi qonuniyat saqlanib, JH-332 navida kuzatildi. Olingan ma'lumotlarga ko'ra, g'o'zaning JH-332 navidagi jami ko'saklar soni 8,32 donani shu jumladan, ochilgan ko'saklar soni 8,05 donani yani 96,8 % da ochilganligi aniqlandi. Tajribadagi JH-218, JH-219, JH-242 navlarga nisbatan taqqoslanilganda jami ko'saklarning soni 0,32 - 0,93 donaga ko'pligi, ko'saklar ochilish darajasi 20,2 dan 19,5 foizga yuqori bo'ldi.

Tahlil natijalarimizda intensiv texnologiya 76*10*11*1 sxemada ko'chat qalinligi 220-240 ming tupdagi plyonka ostida tomchilatib sugorish usulidagi g'o'zaning JH-332 navining o'sish va rivojlanishi ko'rsatkichlari JH-218, JH-219, JH-242 navlariga taqqoslanilib o'rganildi. Fenologik kuzatuvlarning avgust, sentyabr oylaridagi o'sishi va rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatdi. G'o'zaning bo'yi, hosil shoxlar sonini yuqori bo'lganligi hamda umumiy ko'saklar sonining ko'pligi, sentyabr oylaridagi ko'saklarning ochilish darajasi yuqori bo'ldi, natijada sentyabr oyining 1-5 sanasigacha to'liq pishganligi aniqlandi.

G'o'zani 76*10*11*1 sxemada egatlab sug'orish hamda ochiq maydonda xorijdan keltirilgan yangi g'o'za navlarining o'sish-rivojlanishiga ta'siri.

G'o'zaning amal o'suv davrida olib borilgan ilmiy tadqiqot izlanishlarimizda, ya'ni g'o'zaning amal davrida barcha variantlarda yetishtirilgan g'o'zani o'sishi rivojlanishiga ta'siri bo'yicha kuzatuvlar amal o'suv davri davomida har oyning boshida 1-2 sanalarida ya'ni iyun iyul va avgust hamda sentyabr oylaridagi

fenologik kuzatuvlar o'tkazilib, olingan ko'rsatkichlar hisoblanib bir-biriga taqqoslanib solishtirildi.

Tajriba dala maydondagi ikinchi usulda bu 76*10*11*1 sxemada ko'chat qalinligi 220-240 ming tupdagi ochiq maydonda egatlab sug'orish usulidagi yangi JH-218, JH-332, JH-219, JH-242 g'o'za navlarining o'sish rivojlanishiga ta'siri o'rganildi. Yangi g'o'za navlarining iyun oyidagi o'tkazilgan fenologik kuzatuvda olingan ko'rsatkichlar yani g'o'za navlarining bo'yi, chinbarglar soni hisoblanib bir-biriga solishtirildi. Solishtirilib o'rganilganda, g'o'zaning bo'yi sm o'lchovida va chinbarglar soni donada hisoblanib aniqlandi. JH-218-navda 23,5 sm, 4,6 dona, JH-332-navda 23,5 sm va 4,5 dona, JH-219 navda esa 23,4 sm hamda 4,6 dona, JH-242 navda 23,6 sm va 4,7 dona bo'ldi, shu g'o'za navlarni yetishtirishda iyun oyida hosil elementlaridan shona mavjud emasligi kuzatildi.

G'o'zani 76*10*11*1 sxemada ko'chat qalinligi 220-240 ming tupda ochiq maydonda egatlab sug'orish usulida yetishtirilgan yangi g'o'za navlarida iyul va avgust hamda sentyabr oylarida fenologik kuzatuvlar o'tkazilgan. Olib borilgan fenologik kuzatuvlardagi olingan ko'rsatkichlar bir-biriga taqqoslanilib solishtirilib o'rganildi. O'rganilgan JH-218, JH-332, JH-219, JH-242 navlarni iyul oyidagi o'tkazilgan kuzatuvlarda navlar ketma-ketligida quyidagicha bo'ldi. Bunda g'o'zaning bo'yi 65,8 - 66,0 - 65,8 - 66,0 sm ni, hosil shoxlar soni 10,6 - 10,6 - 10,6 - 10,6 donani va hosil elementlari shona 4,6 - 4,6 - 4,4 - 4,6 donani hamda gullar soni 2,2 - 2,2 - 2,3 - 2,1 donaga va ko'saklar soni 0,7 - 0,8 - 0,8 - 0,7 donani tashkil qildi.

Avgust va sentyabr oylardagi olib borilgan fenologik kuzatuvlarda JH-218, JH-332, JH-219, JH-242 navlardagi g'o'zaning bo'yi 74,3 - 82,4 - 79,1 - 80,7 sm da, hosil shoxlar soni 12,2 - 13,7 - 12,9 - 13,3 donaga teng bo'ldi, gullar soni 3,5 - 2,9 - 4,0 - 3,6 donaga ko'saklar soni esa 6,9 - 7,4 - 6,7 - 6,9 donani tashkil qildi (2-jadval). Avgust oyidagi olingan ma'lumotlar bo'yicha tahlil qilinib o'rganilganda, yuqori ko'rsatkich JH-332 navida kuzatildi. Boshqa navlarga nisbatan solishtirilib taqqoslanilganda, g'o'zaning bo'yi 1,7 - 8,1 sm gacha, hosil shoxlar soni 0,4 va 1,5 donaga hamda ko'saklarning soni 0,5 - 0,7 donaga ko'p bo'lganligi aniqlandi.

Sentyabr oyida o'tkazilgan fenologik kuzatuvlarda jami ko'saklar soni va shu jumladan ochilgan ko'saklar soni o'rganilganda, JH-242 va JH-332 navlarida kuzatildi. Olingan ma'lumotlarga ko'ra, g'o'zaning JH-242 va JH-332 navlaridagi jami ko'saklar soni 8,5 - 8,6 donani shu jumladan ochilgan ko'saklar soni 1,7 hamda 4,3 donani yani 20,1 va 49,7 % da ochilganligi aniqlandi. Tajribadagi JH-218, JH-219 navlarga nisbatan taqqoslanilganda jami ko'saklarning soni 0,4 - 0,5 donaga ko'pligi, ko'saklarning ochilish darajasi 6,7 - 11,7 va 36,3 - 41,3 foizga yuqori bo'ldi.

Tahlil natijalarimizda intensiv texnologiya 76*10*11*1 sxemada ko'chat qalinligi 220-240 ming tupdagi plyonka ostida tomchilatib sug'orish usulidagi g'o'zaning JH-332 navining o'sish va rivojlanishi ko'rsatkichlari JH-218, JH-219, JH-242 navlariga taqqoslanilib o'rganildi. Fenologik kuzatuvlarning avgust, oylaridagi o'sishi va rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatdi bunda g'o'zaning bo'yi,

hosil shoxlar sonini yuqori bo'lganligi hamda umumiy ko'saklar sonining ko'pligi kuzatildi. Sentyabr oyidagi fenologik kuzatuvda jami ko'saklarning soni hamda ochilish darajasi JH-332 va JH-242 navlarda yuqori bo'ldi.

2-jadval

G'o'zani 76*10*11*1 sxemada egatlab sug'orish va ochiq maydonda xorijdan keltirilgan yangi g'o'za navlarining o'sish-rivojlanishiga ta'siri (2025 yil)

Variantlar va navlar	1.06		1.07					1.08				1.09			
	G' o' zaning bo' yi, sm	Chin barg soni dona	G' o' zaning bo' yi, sm	Hosil shoxlari soni, dona	Shonalar soni, dona	Gullar soni, dona	Ko' saklar soni, dona	G' o' zaning bo' yi, sm	Hosil shoxlari soni, dona	Gullar soni, dona	Ko' saklar soni, dona	Ko' saklar soni, dona	Shu jumladan ochilgani dona	Jami ko' saklar soni	%
JH-218	23,5	4,6	65,8	10,6	4,6	2,2	0,7	74,3	12,2	3,5	6,9	6,9	1,1	8,0	13,4
JH-332	23,5	4,5	66,0	10,6	4,6	2,2	0,8	82,4	13,7	2,9	7,4	6,8	1,7	8,5	20,1
JH-219	23,4	4,6	65,8	10,6	4,4	2,3	0,8	79,1	12,9	4,0	6,7	7,4	0,7	8,1	8,4
JH-242	23,6	4,7	66,0	10,6	4,6	2,1	0,7	80,7	13,3	3,6	6,9	4,3	4,3	8,6	49,7

Dala tajriba maydondagi ikki xil usul bilan 76*10*11*1 sxemada tomchilatib va an'anaviy egatlab sug'orish hamda polietilen to'shalgan va ochiq maydonda xorijdan keltirilgan g'o'za navlarida olib borilgan fenologik kuzatuvlardagi olingan natijalar solishtirilib xulosa qilindi. Iyun va iyul oylaridagi fenologik kuzatuvdagi natija yani 76*10*11*1 sxemada 220-240 ko'chat qalinligida plyonka ostida tomchilatib sug'orish usulidagi yangi g'o'za navlaridagi ko'rsatkichlar. ikkinchi usulda ochiq maydonda a'nanaviy egatlab sug'orishda pavarishlangan g'o'za navlariga nisbatan natijalar yuqori bo'ldi. ikkinchi usulda pavarishlangan g'o'za navlarida iyun oyida shona elementlari kuzatilmadi. Tomchilatib sug'orish hamda polietilen to'shalgan usulda yetishtirilgan g'o'za navlarini ko'rsatkichlari an'anaviy egatlab sug'orishda parvarishlangan g'o'za navlariga nisbatan iyul oyidagi natijalar shona, gul va ko'saklar sonini ko'pligi kuzatildi. Avgust oyidagi ko'saklar sonini yuqoriligi va sentyabr oyidagi ko'saklarni ochilish darajasi an'anaviy egatlab sug'orishda yetishtirilgan g'o'za navlariga nisbatan yuqori bo'lganligi aniqlandi.

XULOSA

Intensiv texnologiya 76*10*11*1 sxemada tomchilatib sug'orish va polietilen to'shalgan usulda xorijdan keltirilgan JH-218 navda 46,8 s/ga, JH-332 hamda

JH-242 navlardan gektariga 48,9 s/ga va JH-219 navda 47,6 s/ga ni tashkil etdi. Olingan paxta hosili navlar bilan solishtirilganda, yuqori hosildorlik JH-332 hamda JH-242 navlarida kuzatildi va 48,9 s/ga paxta hosil olindi. G'o'zaning JH-218 va JH-219 navlariga nisbatan 2,1-1,3 s/ga yuqori hosil olindi. Intensiv texnologiya 76*10*11*1 sxemada tomchilatib hamda polietilen to'shalgan usulda yetishtirilganda, g'o'zalarning erta yetilib pishishi va terim salmog'ining yuqori bo'lishi umumiy paxta hosilini 1-terimda 25 sentyabrda terib olinishi kuzatildi.

Tajribadagi 76*10*11*1 sxemada ochiq maydonda egatlab sug'orish usulida yetishtirilgan va xorijdan keltirilgan yangi navlarning bir-biri bilan umumiy paxta hosili solishtirildi. Yuqori hosildorlik JH-332 hamda JH-242 navlarida kuzatilib gektaridan umumiy 48,0-48,3 s/ga paxta hosil olinib, JH-218 va JH-219 navlariga nisbatan 0,5-0,8 dan 1,3 s/gacha yuqori hosil olindi. G'o'zani 76*10*11*1 sxemada ochiq maydonda hamda an'anaviy egatlab sug'orish usulida yetishtirilgan g'o'zalarni umumiy paxta hosilini 2 ta terimda terib olindi, birinchi terim 25-sentyabrda va ikkinchi terim hosilini 17 oktyabrda o'tkazildi.

FOYDANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Rajabov T.Ya., Rajabov T.T. «Parvarishlash jarayonining «Buxoro-7» g'o'za navi hosildorligiga ta'siri». Fermer xo'jaliklarida paxtachilik va g'allachilikni rivojlantirishning ilmiy asoslari, to'plami. Toshkent, 2006, 343 bet.

2. Xasanova F.M. «Plyonka ostiga chigit ekib, g'o'za yetishtirish». G'o'za va kuzgi bug'doyning parvarishlash agrotexnologiyalarini takomillashtirish, to'plami. Toshkent, 2003, 158 bet.

3. Меднис М.П., Насыров М.И. «Режим и техника орошения хлопчатника на широкорядных посевах». «Вопросы мелиорации и орошения в хлопководстве.» Труды СоюзНИХИ вып 14,. Изд. Узбекистан, Ташкент, 1966, С. 97-100.

4. Эргашев Э.А., Ишанов Х.Б., Ландес Г.А. – «Широкорядные посева в совхозе им. «Хазарбоғ». // Хлопководство. 1965, №5.

5. Гильдиев С.А., Бургутбаев Х.Б. – «Результаты опыта посева хлопчатника с междурядьями 80 см». Труды СоюзНИХИ, вып.IV. гос. изд. Узбекистана, Ташкент, 1964, С. 28-29.

6. Madraimov A. – «Xorazm vohasidagi maqbul ekish tizimi». // Xlopkovodstvo. 1976, №5, B. 18.

7. Kirrock D.L. – "Lint yield of hilld ropped and drill planted Pima cotton Agron j". 1974, v.-66. 4. P. 593-597.

Mas'ul muharrir: Beglayev Uchqun

Musahhih: Boltayev Nurali

Sahifalovchi va dizaynerlar: Normurodov Sarvar,
Sharipov Shoxruh

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Agrobiznes, fan va texnologiyalar" ilmiy-amaliy elektron jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul hisoblanadi. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga murojaat qilish mumkin. Ilmiy maqolalar, reklama, hikoya va boshqa ilmiy-ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Elektron pochta: licht-1989@mail.ru

Jurnalning telegram manzili: t.me/agrobiznes_elektronjurnal

Telefon raqami: +998939018320, +998934393000

Jurnal rasmiy sayti: <https://www.agrobiznesjournal.uz>

"Agrobiznes, fan va texnologiyalar" ilmiy-amaliy elektron jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 30.11.2024-yildagi №364/5-sonli qarori bilan 08.00.00-Iqtisodiyot fanlari bo'yicha, 08.05.2025-yildagi №370/5-sonli qarori bilan 06.00.00-Qishloq xo'jaligi fanlari bo'yicha "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga kiritilgan.

"Agrobiznes, fan va texnologiyalar" ilmiy-amaliy elektron jurnali 2023-yil 23-maydan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **C-5669225** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №083688

**Manzilimiz: Toshkent viloyati, Qibray tumani,
Universitet ko'chasi, 2-uy**